

УДК 67/68:658.012.12

НІКОЛАЄВА Н.А.

Київський національний університет технологій та дизайну

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНКИ РІВНЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Мета. Здійснити оцінку рівня розвитку підприємств легкої промисловості.

Методика. Використані методи аналізу, синтезу, логічного узагальнення, економіко-статистичного аналізу.

Результати. Здійснена оцінка фінансової, кадрової, інвестиційно-інноваційної, техніко-технологічної та маркетингової рівня складових розвитку підприємств легкої промисловості.

Практична значимість. Методичні положення оцінки рівня розвитку можуть бути використані на підприємствах легкої промисловості для обґрунтування пріоритетів їх подальшого розвитку.

Ключові слова: легка промисловість, оцінка рівня розвитку підприємства, шкала бажаності, коефіцієнт конкордації, критерій Пірсона.

Вступ. Легка промисловість – це важливий багатопрофільний, соціально орієнтований сектор національної економіки, що забезпечує виробництво широкого спектру споживчих товарів, сприяє підвищенню зайнятості працездатного населення й поліпшенню його добробуту, становленню й розвитку малого бізнесу.

При створенні сприятливих умов для діяльності та розвитку підприємств легка промисловість спроможна здійснити вагомий внесок у вигляді бюджетних надходжень, податків, відрахувань та в цілому покращити соціально-економічне становище країни. Завдяки потенційним можливостям легкої промисловості підприємства спроможні виробляти широкий асортимент товарів, бути конкурентоздатними не тільки на внутрішньому, а й на зовнішньому ринку, і як наслідок забезпечити нарощення експортного потенціалу галузі [1].

Реалізації цих перспектив передують оцінка існуючого стану підприємств легкої промисловості та наукове обґрунтування перспектив їх розвитку.

Постановка завдання. Здійснити оцінку фінансової, кадрової, інвестиційно-інноваційної, техніко-технологічної, маркетингової складових рівня розвитку підприємств легкої промисловості.

Об'єкти та методи дослідження. Проблемам розвитку легкої промисловості значну увагу приділяли такі вчені як: Адвокатова Н.О., Амосов О.Ю., Глинська, А.Є., Гречан А.П., Мазаракі А.А., Самуляк В.Ю., Тарасенко І.О., Фещур Р.В., Чаленко Н.В. та інші. Проте, існуюче теоретико-методичне забезпечення оцінки розвитку підприємств недосконале і потребує подальшого дослідження. Моделі оцінки розвитку підприємства мають бути не тільки сформованими, а й доведеними до рівня практичного використання.

Результати та їх обговорення. Опрацювання сучасних підходів до оцінки рівня розвитку підприємств дозволив сформулювати власне бачення цього процесу, орієнтоване на специфіку діяльності підприємств легкої промисловості.

Оцінка рівня розвитку підприємств легкої промисловості має здійснюватись в декілька послідовних етапів, кожен з яких доповнюватиме попередній.

На першому етапі оцінки рівня розвитку підприємств легкої промисловості здійснюється збір даних та інформації за періоди, що аналізуються.

Другий етап дослідження включає експертне опитування фахівців підприємств легкої промисловості. Метою даного опитування є обґрунтування вагомості одиничних показників оцінки рівня розвитку підприємств легкої промисловості та їх функціональних груп.

Результати опитування експертів математично опрацьовуються і з метою підтвердження узгодженості думок експертів визначаються коефіцієнти конкордації за формулою [2]:

$$w = \frac{\sum_{i=1}^n (s_i - \bar{s})^2}{\frac{1}{12} \cdot m^2 \cdot (n^3 - n) - m \cdot \sum_{j=1}^u T_j}, \quad (1)$$

де S_i - сума рангових оцінок експертів за кожним показником;

\bar{S} - середня сума рангів для всіх показників;

m, n – число експертів і показників відповідно;

T_j – величина, що враховує однакові оцінки різних показників окремими експертами.

Коефіцієнт конкордації приймає значення від 0 до 1. Чим більше значення коефіцієнта конкордації, тим більший ступінь узгодженості думок експертів. За умови наближення коефіцієнта конкордації до одиниці думки експертів вважаються більш узгодженими. Підтвердження істотності коефіцієнта конкордації проводиться за критерієм Пірсона χ^2 , розрахункове значення якого визначається за формулою:

$$\chi_{розр.}^2 = w \cdot m \cdot (n - 1) \quad (2)$$

Якщо $\chi_{розр.}^2 > \chi_{табл.}^2$, то коефіцієнт конкордації є істотним при $n-1$ ступенях свободи та заданому рівні значимості $\alpha = 0,01$. Для 6 ступенів свободи та рівня значимості $\alpha = 0,01$, $\chi_{табл.}^2 = 16,814$.

Наступний етап вимагає визначення одиничних показників оцінки рівня розвитку підприємств легкої промисловості.

За результатами дослідження було здійснено оцінювання одиничних показників за теорією бажаності та розраховано групові показники (табл. 1).

Таблиця 1

Базові значення шкали бажаності

(складено автором за [3])

Значення показника за шкалою бажаності	0,0 – 0,20	0,20 – 0,37	0,37 – 0,63	0,63 – 0,80	0,80 – 1,00
Рівень розвитку підприємства	Дуже низький	Низький	Задовільний	Високий	Дуже високий

Для оцінки рівня розвитку використані дані підприємств з виробництва одягу, оскільки саме цей сегмент легкої промисловості, за результатами проведеного аналізу, має найбільші проблеми і найгірші економічні показники розвитку. Обрані для оцінки підприємства представлені в табл. 2.

Таблиця 2

Зважені рівні бажаності показників фінансової складової розвитку підприємств легкої промисловості

Код	Назва підприємства	2010	2011	2012	2013	2014
П1	ПАТ «Нововолинська швейна фабрика»	0,2042	0,6887	0,2179	0,1847	0,3877
П2	ПАТ Швейна фабрика «Воронін»	0,7013	0,6971	0,5575	0,5535	0,3137
П3	ПАТ «Чернігівська швейна фабрика «Елегант»	0,8276	0,8754	0,7854	0,7406	0,9821
П4	ПАТ «Кіровоградська швейна фабрика «Зорянка»	0,2111	0,2634	0,2522	0,0647	0,3375
П5	ПАТ «Прилуцька швейна фабрика»	0,0733	0,0557	0,1992	0,2104	0,2818
П6	ПАТ «Швейне підприємство «Юність»	0,1887	0,4282	0,5688	0,4501	0,3233
П7	ПАТ «Хмільницька швейна фабрика «Лілея»	0,9588	0,5892	0,5642	0,4767	0,9645
П8	ВАТ «Городоцька швейна фабрика»	0,3556	0,3896	0,3913	0,3596	0,6754
П9	ПАТ «Стрийська швейна фабрика «Стрітекс»	0,2989	0,4030	0,2995	0,4374	0,5256
П10	ПАТ «Ужгородська швейна фабрика»	0,1473	0,1465	0,1559	0,1479	0,1469

Наведені в табл. 2 дані свідчать, що фінансові показники значної кількості підприємств не відповідають бажаному рівню.

Оцінку динаміки показників фінансової складової розвитку підприємств легкої промисловості представлено на рис. 1.

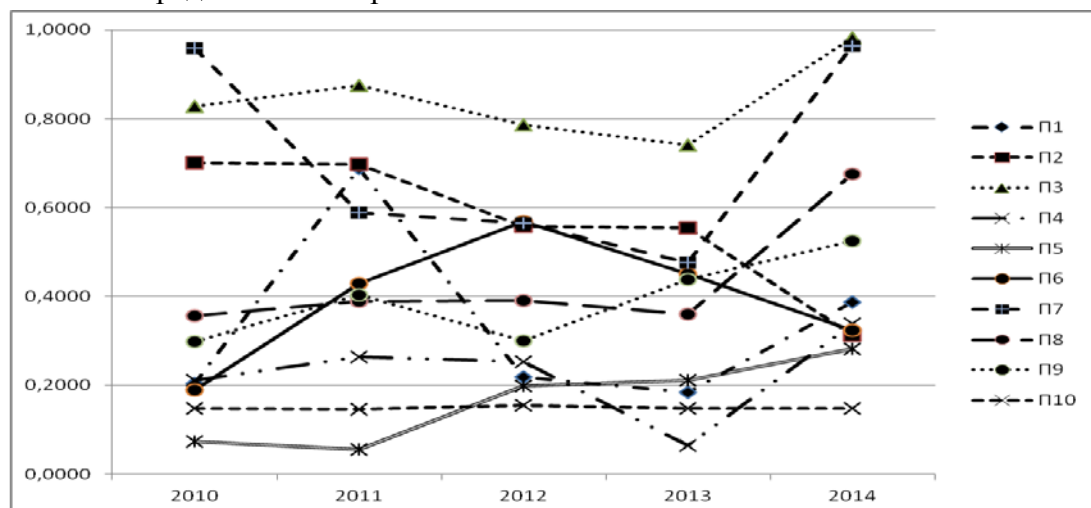

Рис. 1 Динаміка рівнів фінансової складової розвитку підприємств легкої промисловості [складено автором]

Як показують представлені на рис. 1 дані, протягом 2010-2014 років не спостерігається чіткої тенденції зміни рівнів фінансової складової розвитку підприємств. Очевидним є погіршення рівня фінансового складової розвитку більшості аналізованих підприємств в 2013 році та його покращення в 2014 році.

Стабільно дуже низький рівень фінансової складової розвитку мають ПАТ «Ужгородська швейна фабрика» та ПАТ «Прилуцька швейна фабрика», проте останнє в 2013-2014 роках покращило свій фінансовий стан. Негативна динаміка рівня розвитку

характерна для ПАТ Швейна фабрика «Воронін». Решта підприємств мають тенденцію до підвищення рівня фінансової складової розвитку, про що свідчать дані 2014 р.

Результати розрахунку рівня розвитку досліджуваних підприємств представлені на рис. 2. Оцінка рівнів розвитку підприємств легкої промисловості було також проведена за кадровою, інвестиційно-інноваційною, техніко-технологічною та маркетинговою складовими розвитку підприємств легкої промисловості.

Рис. 2 Діаграма рівнів розвитку підприємств легкої промисловості

Узагальнені результати оцінки рівнів розвитку підприємств легкої промисловості представлено в табл. 3.

Таблиця 3

Оцінка рівнів розвитку підприємств легкої промисловості

Код	2010	2011	2012	2013	2014
П1	задовільний	задовільний	задовільний	задовільний	задовільний
П2	високий	високий	високий	високий	задовільний
П3	високий	високий	високий	високий	дуже високий
П4	задовільний	задовільний	задовільний	низький	задовільний
П5	низький	низький	низький	задовільний	задовільний
П6	задовільний	задовільний	задовільний	задовільний	задовільний
П7	високий	задовільний	задовільний	задовільний	дуже високий
П8	задовільний	задовільний	задовільний	задовільний	задовільний
П9	задовільний	задовільний	задовільний	задовільний	задовільний
П10	задовільний	низький	задовільний	задовільний	задовільний

Здійснена оцінка рівнів розвитку підприємств легкої промисловості дає можливість бачення дійсного стану їхнього розвитку та розробки необхідних заходів для підвищення низького рівня та закріплення високого рівня розвитку досліджуваних підприємств.

Найкращі показники своєї діяльності протягом досліджуваного періоду має ПАТ «Чернігівська швейна фабрика «Елегант». Для підприємства характерним протягом 2010-2013 високий та у 2014 р дуже високий рівень розвитку. Стабільно високий рівень розвитку був характерним з 2010 р. по 2013 р. і для ПАТ Швейна фабрика «Воронін». Проте, за останній рік рівень розвитку підприємства дещо знизився. ПАТ «Хмільницька швейна фабрика «Лілея», починаючи з 2010 р., мала високий рівень розвитку. Наступне погіршення показників діяльності підприємства позначилось на рівні його розвитку у 2011-2013 рр. Та, вже у 2014 р. з задовільного рівня розвитку підприємство за розрахованими даними перейшло на дуже високий рівень. Низьким рівнем розвитку протягом тривалого періоду характеризується ПАТ «Прилуцька швейна фабрика». Решта підприємств має майже стабільно задовільний рівень розвитку протягом досліджуваного періоду.

Виходячи з цього, негайного вирішення наявних проблем вимагає ПАТ «Прилуцька швейна фабрика». Хоча підприємство на даному етапі відносно стабілізувало свою роботу, але зважаючи на негативний досвід попередніх років, рівень розвитку може суттєво погіршитись.

Висновки. Проведена оцінка рівня розвитку підприємств легкої промисловості на прикладі десяти підприємств. Оцінка рівнів розвитку підприємств легкої промисловості за базовими значення шкали бажаності дала можливість бачення дійсного стану їхнього розвитку, за результатами розрахунків за 2010-2014 рр. були визначені підприємства з низьким, задовільним та високим рівнем розвитку. Першочергова увага має бути приділена підприємствам, які мають низький та задовільний рівень розвитку, а саме, Нововолинській, Городоцькій, Стрийській, Ужгородській швейним фабрикам. Не меншої уваги потрібно приділити тим підприємствам, які відзначились високим та дуже високим рівнем розвитку задля підтримки наявного рівня та недопущення погіршення рівня їх розвитку.

Список використаних джерел

1. Цимбаленко, Н. В. Особливості управління людським капіталом підприємств легкої промисловості [Текст] / Н. В. Цимбаленко, І. О. Тарасенко // Легка промисловість. – 2013. – № 3. – С. 49-53. с. 52.
2. Елтаренко Е. А. Обработка экспертных оценок : учебн. пособ. / Е. А. Елтаренко, Е. К. Крупинова. – М. : Изд. МИФИ 1982. – 96 с.
3. Harrington Edwin C., Jr. The Desirability Function / Harrington E.C. // Industrial Quality Control. – 1965. – April. – pp. 494 – 498.

References

1. Tsimbalenko, N. V. Osoblivosti upravlinnya lyuds'kim kapitalom pidpriemstv legkoї promislovosti [Tekst] / N. V. Tsimbalenko, I. O. Tarasenko // Legka promislovist'. – 2013. – № 3. – S. 49-53. s. 52.
2. Eltarenko E. A. Obrabotka ekspertnykh otsenok : uchebn. posob. / E. A. Elta-renko, E. K. Krupinova. – M. : Izd. MIFI 1982. – 96 s.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ОЦЕНКИ УРОВНЯ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ ЛЕГКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

БЕВЗЮК Н.А.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Цель. Осуществить оценку уровня развития предприятий легкой промышленности.

Методика. Используемые методы анализа, синтеза, логического обобщения, экономико-статистического анализа.

Результаты. Осуществлена оценка финансового, кадрового, инвестиционно-инновационного, технико-технологического и маркетингового уровней развития предприятий легкой промышленности.

Практическая значимость. Методические положения оценки уровня развития могут быть использованы на предприятиях легкой промышленности для обоснования приоритетов их дальнейшего развития.

Ключевые слова: *легкая промышленность, оценка уровня развития предприятия, шкала желательности, коэффициент конкордации, критерий Пирсона.*

IMPROVEMENT OF EVALUATION OF LIGHT INDUSTRY ENTERPRISES

BEVZIUK N.

Kyiv National University of Technologies and Design

Purpose. Make an assessment of the development of light industry.

Methodology. Methods of analysis, synthesis, logic synthesis, economic and statistical analysis.

Findings. The estimation of financial, human resources, investment and innovation, technical and technological components of marketing and development of light industry.

Practical value. Methodical provision assess the level of development can be used for light industry priorities to justify their further development.

Keywords: *light industry, assessment of enterprise development, the scale of desirability, the coefficient of concordance, Pearson criterion.*